

**R.D. Iacobi Marchantii, Pastoris Et Decani Covviniensis
SS. Theolog. Professoris, Rationale Evangelizantivm**

Marchantius, Jacobus

Coloniae Agrippinae, 1661

Eadem Dom. Lect. 13, trip Facite vobis amicos de Mammona iniquitatis ut
cùm desferitis, recipiant vosin æterna tabernacula. 1, pars docet, cur
Dominicus divitias vocet sitis facere eleëmosynas. 3, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56372](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56372)

puerunt eum de mone tanquam tortores, ad flamas perennes; ubi frustra in aeternum clamabit, Inducias vel usque mane: quia juravit Angelus per viventem in saecula saeculorum, quod tempus non erit amplius. *Hac qui pavet, caret; qui negligit, incidit*, inquit S. Bernardus serm. de convert. ad Clericos. *Orate ergo ne fiat fuga vestra sabbato vel hyeme*, quando non licet ambulare. *Fugite dum licet* est fugere.

Matth. 25.

Concludamus exemplo quod refert Hector Boetius in historia Scotorum lib. 18. Ibi enarrat quendam Joannem Cameron, virum potentem, cum Principem ac regni gubernatores ad innocentiam quorundam necem impulsisset, variasque exactiones injustas, in nobiles ac plebejos suasisset, divitiaeque numini multimodis injuriosius fuisset, tandem horribilem suam sortem fuisse. Nocte enim Nativitatis Domini, cum in arce sua quiesceret, vox horrida e caelo intonuit: *Cameron, Cameron, veni ad Deum tribunal & reddere rationem villicationis tuae*. Ipse exterritus & exterritus haeret, & horret atramentum existimans non fuisse veram vocem, evocat famulos suos lumenque deposcit. His cum lumine advenantibus animum recipit; moxque jubet eos recedere, & librum in manus sumit, ut noctis tadium fallat. A paulo post iterum, eadem vox inauditur: *Cameron, Cameron, veni ad tribunal Dei, & reddere rationem villicationis tuae*. Audiunt eam & domestici trementes, & praeter metu silentes, malumque aliquod expectantes. Spatio rursus aliquo interjecto, vox eadem terribilior longe quam antea insonat, *Cameron, Cameron, veni ad tribunal Dei, & reddere rationem villicationis tuae*. Sic divina in eum ulcione ruente, mox ipse exerta in immensum lingua animam sceleratam ad divinum tribunal emisit, reddituram exactam rationem infidelis dispensationis & villicationis suae. *O verè vox tremenda & terribilis peccatoribus omnibus: Redde rationem villicationis tuae, jam enim amplius non poteris villicare.*

Illumina, Domine, oculos mentis nostrae, luce gratiae tuae, ut nos semper agnoscamus villicos tuos, & dispensatores bonorum tuorum, tam spiritalium quam temporalium, de quibus ratio nobis est reddenda. Infunde salubrem timorem: ut nobis prospiciamus, & praecaveamus, ne dissimemur & accusemur apud te quod dispensatores sumus, & non sibi dispensatores. Fac ut praeculis semper habeamus finem vitae & villicationis nostrae Repraesentatorem aut ipsius coadiutori illam discussionis tuae tremendam vocem, *Redde rationem villicationis tuae, jam non poteris amplius villicare.* Cumque illam eandem in vespera & termino vitae audire necessum erit, da ut cum fiducia reddere valeamus rationem temporis nobis concessi, rationem donorum corporis & animi, rationem baptismatis, & fidei, rationem vocationis nostrae & gratiae illi correspondentis, rationem conscientiae nostrae, & curae proximo nobis commissa impetratae: si que possi-

mus audire vocem illam tuam suavissimam: *Ecce Matt. 25. serve bone & fideles, quia in pauca fuisset fidelis, intra in gaudium Domini tui.*

EADEM DOMINICA.

LECT. 15. tripartita.

Facite vobis amicos de Mammona iniquitatis, &c. Luc. 16.

S Copus hujus parabola à Domino prolata non solum fuit praemonitio rationis reddendae, sed etiam exhortatio de elemosynam erogandam in pauperes, qui nobis possunt opitulari, ut in aeterna tabernacula recipiamur. Cum ergo de ratione reddenda prior lectione differimus, de elemosyna largienda, ejusque efficaciam, cum in vitam in morte, hic differemus. Rem autem tribus quaestionibus in verbis Domini involuta absolvemus.

Prima quaestio est: cur Dominus divitias vocat Mammona iniquitatis? dicens: *facite vobis amicos de Mammona iniquitatis*: Ac in primis sciendum (interpretate S. Hieron. ep. 151. ad Algasiam) Mammona verbum esse Syriacum, idem significans quod divitiae. Sic etiam S. August. l. 2. de serm. Dom. in monte c. 22. dicit Mammon lingua Punicarum significare. Addit Elias Hebraeus, utramque significationem Chaldaicè involvere nomen Mammon, vel Mammona, ut idem sit quod lucrum & quaestus, substantia & divitiae. Hinc etiam Deus divitiarum Mammona Veteribus est nominatus: Non potestis Deo servire & Mammonae. Quod autem hic dicitur: *Mammona iniquitatis*, idem est quod Mammona iniquum, sive divitiae iniquae: sicut filius iniquitatis, filius iniquus, Villicus iniquitatis, Villicus iniquus, filius perditionis, filius perditus, sive perditus: *Vir fortitudinis*, vir fortis; hic enim est mos loquendi Hebraeis. Sed cum divitiae possint esse bonae & justae, saneteque expendi valeant, cur divitiarum iniquitatis, quasi proprio quodam sibi nomine, à Domino vocatae sunt? Varias hujus nominis rationes afferunt SS. Patres Scripturae sacrae secundum Interpretes, paucas hic attingamus.

Rationem primam reddit S. Hieronymus cum S. Chryso. quia ut plurimum inique acquiruntur & congregantur, & ab iniquitate descendunt. Audi verba S. Hieron. ep. 150. ad Hebraeos: *Pulchre dicitur iniqui ait Christus de iniquo Mammona: omnes enim divitiae quarum de iniquitate descendunt; & nisi alter perdidit, altera non potest invenire. Unde & illa vulgata sententia mihi videtur esse verissima: Dives autem iniquus, aut iniqui haereditas. Sic dixit & Menander: Nunquam vir aequus, dives evasit cito: Audi & verba S. Chryso. hom. 12. in ep. 1. ad Tim. ubi hanc rationem sic explicat: *Necessè est, inquit, divitiarum initium ac radicem ex aliqua iniquitate manasse. Proinde constat: Ex eo quod Dens ab initio non fecit alium quidem divitem, alium pauperem; sed eandem omnibus aperuit humum. Quo pacto igitur cum illa communitis**

PARSI. Cur dicitur Mammona iniquitatis dicitur.

2. Quia...

Superb.

Prov.

à Tim.

Avari.

Eccl.

Ref. 1.

Quia pl.

rumque

iniqui

iniqui

iniqui

iniqui

iniqui

iniqui

iniqui

iniqui

iniqui

iniqui

iniqui

iniqui

iniqui

iniqui

iniqui

iniqui

iniqui

iniqui

iniqui

iniqui

iniqui

iniqui

iniqui

iniqui

iniqui

iniqui

iniqui

iniqui

iniqui

iniqui

iniqui

iniqui

iniqui

iniqui

iniqui

iniqui

iniqui

iniqui

iniqui

iniqui

iniqui

iniqui

iniqui

iniqui

iniqui

iniqui

iniqui

iniqui

iniqui

iniqui

iniqui

iniqui

iniqui

iniqui

iniqui

iniqui

iniqui

iniqui

iniqui

iniqui

iniqui

iniqui

iniqui

iniqui

manis se, tu autem per multa iugera possides, proximus nec minus gleba possessione latetur: Pater (inquit) mihi ista reliquit. Ille autem a quo ea suscepit? A maioribus scilicet. Sed necesse est profectus per successione liberam ascendendo invenire principium. Id autem instituta vacare non possunt. Hæc S. Chrysostr. Itaque iniqua sunt divitiæ, quia saltem a peccato originali originem ducunt; in statu innocentie omnia fuissent communia.

2. Rationem secundam afferit S. Ambrosius, & S. Chrysostr. hom. 7. de peccatis, scilicet divitiis iniquitatis appellari ab affectu, quia solent germinare iniquitatem in suis possessoribus. Sunt enim incitamenta & fomenta omnium pene peccatorum. Si iniquos faciunt divitiæ suos possessores cur non merito divitiis iniquitatis appellentur? Societas quædam et rei & nominis est divitiarum & vitii. Non ergo solum (ut prima dicit ratio) ideo iniquitatis divitiæ vocantur, quod ex iniquitate fiat collecta, vel collegi soleant, scilicet ex usuris, ex furtis, ex emptioibus & venditionibus parum æquis, sed maxime quod sint origo omnis iniquitatis. Vis id videre in particulari?

Superbiam In primis superbiam materiam suggere solent. Paupertas hominem in officio continet & humilitate; dives autem mox extollitur, superbit, inflatur. Cum observationibus loquitur pauper, & dives effabatur rigidus; inquit Sapiens. Ideo etiam dicebat Apollolus suo Timotheo: Precipio divitibus non sublimis sapere. Non dicit: Precipio pauperibus. Unde & locum illum interpretans S. August. dicit: Omne panum; omne granum, omne lignum habet vermem suum: & alius est vermis pomi, alius grani, alius ligni, vermis autem divitiarum superbitis est.

Avaritiam. Utentis causa sunt avaritiæ; quia Crescitur amor nammi, quantum ipsa pecunia crescit. Sicut enim gignis tanto amplius augetur, quanto plura in illum conijciuntur ligna: sic & appetitus divitiarum quasi signis in corde multorum ardens, magis augetur, quod magis accrescunt divitiæ. Unde dicit: Beatus dives qui post aurum non abiit, nec speravit in pecunia thesauris. Quis est hic, & laudabimus eum? Fecit enim mirabilia in vita sua. q. d. Rarus omnino est dives talis qui post aurum non habeat, qui cor in divitiis non ligat, & semper ad accumulandum progrediatur appetitu insatiabili. Hic est enim Ignis qui nunquam dicit, Sufficit, appetitus scilicet terrenis inhians. Hæc est Terra quæ a Sapiente adnumeratur inter insatrabilia; Terra arenosa semper parata aquam suscipere, semper sitiens. Hæc est Sanguluga quæ semper dicit, Asser, asser, nunquam contenta.

Luxuriam & gulam. Deinde causa sunt Luxuriæ & Gulæ. Unde Prophetæ Amos ad divites exclamat. Va qui opulenti estis in Sion, & confiditis in monte Samaria, sive in agris vestris fecundis. Qui dormitis in lectis eburneis, & laeseritis in stratis; comeditis agnum de grege & vitulos de armentis; bibentes vinum in phialis, iniquo optimo

delibuti, & nihil compatiebantur super contritione Iosaph. Hoc est, Væ illis divitibus qui omni voluptati indulgentes nulla misericordia moventur super contribulibus suis inopia pressis; & comestantur, luxuriantur, occasioneque omnis dissolutionis eis divitiæ ministrant, & interim pauperum obtusantur. Addit ibidem Prophetæ: Qui canitis ad vocem Psalterii, sicut David patrum vestrorum se habere vasa cantici. Hoc est ad sonum instrumentorum cantant, saltant; & conantur vasa cantici, hoc est instrumenta musica defendere exemplo David; cum tamen David illis usus fuerit ad Deilaudem ipsi verò utuntur ad corporis voluptatem, & lætitiã inanem.

Denique, divitiarum causa sunt invidia, iræ, discor, Invidiam iræ. Pauci enim sunt qui se divitiis non invidiant; pauci qui propter divitiis jurgia, & lites non habeant, & discordias etiam letales foveant. Quid enim replet tribunalia litigiiis, Republicas homicidiis & fratricidiis, imo & parricidiis? Nonne pecunia? Quid non mortalia pectora cogis aut facta famas? Pauper lacessitus alio tacet, in patientia agit, tolerat etiam injuriam, quia impotentem se sentit vindictæ. At dives confusus in pecunia sua omnia se posse facile credit; ideo litem aggreditur vel vindictam, & perniciter eam prosequitur aperte, aut in corde foveat occulte. Unde sicut superbia ex opibus oritur, ita & iræ, eaque sæpè irreconciliabilis.

Sic omnium vitiorum quæ capitalia dicuntur divitiarum sunt origo, vel materia, superbiam scilicet, avaritiæ, luxuriæ, gulæ, invidiæ, iræ, atque etiam accidiæ. Comitatur enim illa divites, quia ludis vacant, poculis, venationibus, otiosisque deambulationibus & recreationibus, dum interim pauperibus necessitas incumbit laboris, si esurientem veline pascere ventrem, & familiam alere, & vestire egentem & algentem. Imo, quod deterius est, dum pauperes labore & sudore continuo conficiuntur, divites otiosi, & desideria eorum laboribus pascuntur & reficiuntur. Nomen divites per potentiam opprimunt vos, inquit S. Jacobus, & ipsi trahunt vos ad iudicia. Ad tribunalia Judicum trahuntur pauperes a divitibus; & quidem ad illorum Judicium quos vel amicos habent vel muneribus corruptos: Unde Sapiens dicebat: Venatio leonis vnaq; in vno; sic & pascua divitum sunt pauperes. q. d. Sicut Leo prædatur onagræ, & sic dives pauperem. Illum sibi subijcit; illi dominatur, illius opes devorat; non aliter quàm piscis major devorat minorem, illius sudore, & labore pascitur accedens, & desidiosus. Unde monet Sapiens: Si videris calumnias egenorum, & violenta iustitia, & subverti iustitiam in provincia, ne miveris super hoc negotio, quia excessus excessus est alius, & super hos quoque eminentiores sum alii, & insuper universa terra Rex imperat servientis.

Postremo, adjiciamus, etiam ex divitiis abnegationem Dei, agnegationemque fidei exoriri, tamquam malorum omnium coronidem. Hoc est no.

Divitiarum omnium vitiorum origo.

Iacobi 2.

Eccl. 13.

Eccl. 5.

Ex divi.

Et fidei.

abnegationem Dei.

quod dicebat Sapiens : Divitias ne desideris mihi, ne forte satiatus illiciar ad usgandum, & dicam, quis est Dominus? Quam multi occasione divitiarum à fidei confessione recesserint, & quomodo patrimonii amor cœcus, opesque quasi compedes eos ligarint, etiam nostro sæculo grassantibus hæcibus nimis notum fuit Sic verum fuit illud Apostoli: Radix omnium malorum est cupiditas, quam quidam appetentes naufragaverunt à fide. Hic est ergo cumulus malorum à divitiis prodentium, naufragium fidei. Ergone sine causa Dominus hoc in Evangelio divitias iniquitatis appellat?

Rationem tertiam affert S. Augustinus, qui vult ideo divitias iniquitatis appellari, quia divitiæ iniquorum sint : aurum enim & argentum non nisi ab iniquis divitiæ reputantur, qui in illis constituunt spem & partem beatitudinis. A justis autem licet possideantur, non sunt illis divitiæ, quia non æstimant nisi spirituales & cœlestes opes. Ita S. August. in lib. quasi. Evang. q. 34. Et ser 35. de verb. Domini. Solæ ergo divitiæ cœlestes verè divitiæ sunt, quia solæ indigentiam & egestatem miseræ nostræ suppleant, beatos nos solæ efficiunt Divitiæ autem huius sæculi undecumque sint, undecumque congregentur, sive justè sive injustè, non sunt verè divitiæ, neque tales reputantur, nisi ab hominibus huius sæculi iniquis. Quos sic compellat S. Bernardus: O Filii Adam, genus aëorum, quid vobis cum terrenis divitiis, quæ nec vera sunt, nec vestra sunt? Si enim vestra sunt, tollite eas vobiscum; alioquin si non possessus eas tollere, intelligite nec vestras esse. Verè etiam divitiæ dici nequeunt, cum nec quietem dent, nec satietatem; si eam promittere videntur, inique ea in re hominem fallunt. Postquam magno sunt labore comparatæ, hominem mox deserunt: & injustè se censentur gerere erga suos possessores, quia malè eis persolvunt pro labore impenso: ideo ergo divitiæ iniquitatis sunt & injustitiæ, quia divitiæ plenæ deceptionis & fallaciæ. Hoc agnoscunt justit: Unde dicit Job: Si putavi aurum robur meum, & obrixi duxi, fiducia mea. Sic & Sapiens monet: Quid proderit homini de universo labore & afflictione spiritus, quæ sub sole cruciatur est? Cuncti dies ejus laboribus & ærumnis pleni sunt. Ad dicit in eandem sententiam alibi:

Tob 31:
Eccles. 2. Avarus nunquam pecunia implebitur. Et iterum: In satiabilis oculus cupidus in parte iniquitatis non satiabitur, donec consumet æres animam suam. Ubi divitias vocat etiam ipse Patrem iniquitatis; sive quia iniquum est, quod homo ad eò nobilis tam ardentè amet opes terrenas, eisque mentem & eor suum desigat; sive quia ad iniquos contractus lucri causa incendunt, & ad fraudes stimulant divitiæ, ut augeantur; sive quia ad alia peccata, & alias iniquitates materiam & occasionem suggerunt, sive quia iniqua sunt & fallaces, spem quietis illarum cupido pollicentes, inquietudinem autem semper augentes, animamque semper augentes.

Quartam rationem affert S. Gaudentius, dicitque illas maxime divitias vocari divitias iniquitatis (sive Mammona iniquitatis) quas iniquitas humana avaritiæ sibi vendicat, nec dispensat secundum Domini illas dantis intentionem & præceptum in usum egeorum. Eandem rationem affert Theophylactus hunc locum interpretans. Sic enim dicit: Ille dicitur opes negavit, quæcumque Dominus dederit ad impendia necessitatis fructum ac conservorum, nos autem nobis depositos tenemus. Quia igitur alloquebatur Dominus nonnullos divites tenaces & avaros pauperum curam negligentes, exhortatus & præcipit, ne nequiret & inique detineant quod ad aliorum etiam subventionem eis imparetus est Deus, sed faciant sibi amicos liberaliter elargiendo pauperibus, ut cum defecerint, recipiantur in tabernacula æterna. Cum defecerit scilicet eis vita cum defecerit eis mundus & amici mundani, cum defecerint eis opes & facultates; tunc eis proderit quicquid impertiti fuerint egenis in elemosinam raquam pro vidi & prudentes dispensatores.

Secunda quaestio quæ ex verbis Domini hic proponi potest, est ista: An elemosinas facere liceat, quandoquidem hic Dominus ex mammona iniquitatis, sive (ut interpretatur S. Hieronymus & alii SS Patres) ex divitiis iniquis, & per iniquitatem collectis amicos facere jubet: certè Dominum, hic loqui de opibus injustè partis, etiam conchimat parabola ab eo allata de villico iniquitatis: nam villicus iste ex illis quæ de fraudavit, & quæ inique largitus est, amicos sibi comparavit, à quibus recipere dum à villicatione foret amicus. Sic quosdam intellexisse verba Domini refert S. Augustinus serm 53. de verbis Domini, sed imperite & injustè; unde eos corrigit, & sic ait: Quianam malè intelligendo rapinas nitens, & aliquid inde pauperibus largiuntur, & putant se facere quod præceptum est, dicunt enim. Rapere res alienas, Mammona est iniquitatis; erogare inde aliquid egenis sanctis, hoc est sibi facere amicos de Mammona iniquitatis. Addit ibidem S. Augustinus apertè eos reprehensus. Hic verborum Christi intellectus corrigendus est, & de tabula cordis vestri omnino delendus est. Nolo sic intelligari, sed de justis laboribus vestris facite elemosinas, & ex eo quod rectè habetis, date. Nihilominus videmus adhuc modò non paucos, usuris, rapinis, depraedationibus & oppressionibus pauperum ditatos; existimare satis esse, si bonis injustè via ista acquisitis aliquas elemosinas locis sacris elargiantur, vel cum ea secum in morte deferre nequeant, si testamento in pias causas relinquant. Sic ut vulgato Proverbio dicitur. Putans sibi licitum esse disceperire S. Petrum, ut cooperiant S. Paulum; quosdam enim concutiunt & opprimunt, ut ab aliis egestatem excutiant, & eos sublevent.

Hos asperè reprehendit Sapiens, dum dicit: Qui

47
Eccle.
Eccle.
Oblin
ex in
partit
Dicit
nes.
V. Co
lum
sum
Pro
Tob.
Gen

Ecclesi. 34. Qui offert sacrificium de substantia pauperum, quasi qui victimas suorum in conspectu Patris, quasi dicat. Similis est illi qui occidit filium coram patre: quia scilicet ex substantia pendet vita pauperum: ut sic qui eam auferit pauperi, vitam eidem auferat. Hoc idem est quod mactare filium in conspectu patris, quia pauperes filii Dei sunt specialis dilectione, & Protectione, hos enim ab aliis desertos sibi adopratur Deus inquit Tutoris & Patris: Tibi derelictus est pauper, orphanotus eris adiutor. Unde S. Gregorius in eius sacramento hec scribo, sic in eandem sententiam loquitur, lib. 7. epist. 13. Quamvis dolor patris sit perpendimus, si in eius conspectu filius victimatur: Et hinc facile cognoscimus quantum apud Deum dolor exasperatur quando ei sacrificium ex rapina tribuitur. Sic etiam Chrysost. homil. 33. ad populum, ad eleemosynam suos incitans, sed à rapina avertens, hæc habet: Audi Scripturam dicentem, sicut qui occidit filium coram patre, ita offert sacrificium ex pecuniis pauperum. Hanc itaque comminationem mente scribentes habeamus, hæc in parietibus, hæc in manibus, hæc in conscientia, hæc ubique, ut vellic timor vogens in cordibus nostris manus nostras à quotidianis cohibeat cadibus, eade namque peior est rapina pauperum deorum.

Psal. 9. Idem Sapiens eodem capite oblectationes ex rebus iniquæ partis dicit potius esse quamdam Dei irrisiones & sublationes, quam veras oblationes: ideoque potius iritare, quam placare Deum. Audi eius verba: Imolans in iniquo oblatio est maculata, & non sunt beneplacita sublationes iniquorum. Tanta nimirum impiis illis qui rapinis, fraudibus, usuris, oppressionibus dediti sunt, interim oblationes Deo offerunt, quasi per illas scelera sua expiant, aut Dei oculos excaecent, suisque muneribus corruptant, ut ea dissimulet, nec puniat, quæ est stolidi blasphemia, & irrisio quædam tacita Dei.

Oblatio iniquæ partis sunt Dei irrisiones. Hoc est enim facere Deum præsidem vel particeps, & laudatorem furti, & rapinæ, aliarumque iniquitatum, sicut faciebant Gentiles qui singulis cupiditatibus, & vitiis suis Deum aliquem præficiebant, ut ejus ope per invocationem vota & victimas sibi conciliata liberè plenèque eas expleant. Sic libidini præficiebant Venærem, fraudi Mercurium, furtis Priapum, rapinæ Martem, cui spolia offerebant, ut ab eo plura rapiendi fieret ei facultas, voluptati Volupiam, ebrietati Bacchum, petulantia Salaciam. Videri potest S. Aug. lib. 4. de civit. c. 11. & 17. cap. 11. & 22.

V. Corn. luum in illam loc. Itaque honorandus est Deus, siue per oblationem, siue per eleemosynam, non ex alienis, sed ex propriis, sicut dicit Sapiens: Honorat Dominum de sua substantia. Sic & Tobias monebat filium: Ex tua substantia fac eleemosynam. Non ex aliena, sed ex tua. Si Cain reprehensionem fuit obnoxius, & manus ipsius repudiatur à Deo, quia peiora de eius obtulit, quantum magis à Deo rejiciatur qui offert de alienis? Displacet sane talis oblatio, nec eam probat Altissimus, tum quia offerens est injustus, tum

quia res oblata injusta est, sic gratiam apud eum non merentur donaria in justorum, nisi restituant injustè parta. Hinc Zachæus primò restituit aliena, deinde pauperibus dedit bona sua. Dimidium, inquit, bonorum meorum do pauperibus. Et si quid aliquid defraudavi, reddo centuplum. Unde S. Ambrosius lib. 8. in cap. 19. Luca sic ait: Dives Zachæus est electus à Christo, sed dimidium bonorum suorum largiendo pauperibus, reddendo etiam in quadruplum, quæ fraude sustulerat: alterum enim non satis est, nec habet gratiam liberalitas, si iniquitas perseverat, quia non spolia sed dona queruntur. Sic loquitur quoque Basilidorus l. 3. sentent. cap. 60. De rapinis elemosynam facere, non est officium miserationis, sed emolumentum sceleris. Quenim injustè tollit, justè numquam distribuit, nec bene præbetur, quod ab alio male extorquet. Ita ipse. Quapropter monet etiam S. Basilus Monasteriorum Patres, ne malorum elemosynas acceptent, sed bonorum, cum scriptum sit: Oleum peccatorum non impinguet caput meum. Audi notabilia hujus rei exempla.

B. Laudomarus Carnotensis Abbas, cum nobilis quidam Ermaudus graviter ærotans per famulum quadraginta solidos misisset rogans, ut sibi jam cum morte confidanti vellerit optulari, & apud Deum sanitatem impetrare: oravit quidem, sed pecunias cum numerasset, famulo reddidit dicens: Hæc pecunia per iniquitatem constata est, nec potest mutare sententiam Dei, nec vita spatia producere, nec peccatorum veniam impetrare. Tu ergo celeriter annuntia Domino tuo, ut pro anima sua cura sollicitus, aliis injustè ablata restituat, noveritque se vitam amissurum temporalem. Dicitur, factum Famulus namque domum repetens invenit eum agonizantem, ita ut mox exspiraret. Videri potest S. Augustini 19. Januarii.

Aliud exemplum refert Thomas Cantuariensis his verbis. Accidit in Vauclensibus Monasterio, ut congesta cujusdam defuncti fœneratoris de Arrebatu pecunia in eo Conobio servaretur. Igitur die quadam cum famosissima sanctitatis Monachus Valderius de Bellemonte prope scriiniam, in quo pecunia servabatur, oraret, diabolus desuper sedere vidit. Tertius se signo crucis munivit, & interrogavit. Quid hic expectas iniquissimè generis humani inimice? Respondit ille: Juste hic sedeo, quod meum est, conservo. Nec mora Monachus Abbatem adiens, exponit quid viderit. Mox verò Abbas scriinium remisit Arrebatum. Ita ille.

In Villariensi Monasterio idem contigit. Summa librarum mille sexcentarum mortuo Namurci usurario illuc delata est: & multæ possessiones empta. Sed postea quidam arctæ conscientia Abbas electus ubi id comperit, venditis ovibus, aliisque mobilibus, pecuniam Namurcum remisit, ut redderetur singulis damnum passis. Nemine autem volente assumere negotium restitutionis, pecunia iterum ad Monasterium est delata, Abbas reportant.

Luc. 19.

Psal. 140.

Exempla Sanctorum elemosynas malorum nolens sum suscipere.

tantibus indignatus, iterum iustitiam referri, & in foro coram civibus deponi, dicens; Pecuniam qui vult accipiat, injuste acquisitam non recipio. Sic civis hoc exemplo edificari; communi consilio per manus fidelium virorum pecuniam dampnum passis reddiderunt. Monasterio autem Deus paulo post decuplum restituit. Ita lib. 2. Apum cap. 36.

Neque tamen negandum est posse pauperibus dari bona aliena, aut in pijs causis impendi fraude collecta, si reperiri nequit Dominus, aut is cui facta est, nec agnosci ejus heredes. Tunc enim quaedam est interpretativa & tacita voluntas talium, ut pietati hæc impendantur. Et hoc est quod vult S. Chrysostomus homil. 7. in Matth. ubi dicit: *Acquisivisti male, impende jam bene; collegisti habentis iniquo, disperge nunc iusto.* Et certe quia virtus est donare de talibus? Sed tam in animans hominem Deus, eo usque descendit, ut si ista faciamus, bona nobis magna promittat. Similiter intelligi debet S. Augustini serm. 35. de verb. Domini: *Qui habetis de malo, facite inde bonum. Qui non habetis de malo, nolite acquirere de malo.* Atque etiam verisimile est illos quos Christus Dominus alloquebatur, dum dicit, *facite vobis amicos de Mammona iniquitatis*; divitias aliquas possedisse iniquas & injuste parvas quæ Dominis restitui non poterant; ideoque illos ad monuisse ut pauperibus eas elargirentur, tamquam his qui eos possent recipere in æterna tabernacula.

PARS III
Quomodo
eleemosy-
na, &
pauperes,
nos in æ-
terna ta-
bernacula
recipiant.
Resp. 1.
Dan. 4.
Eccl. 3.

Quæstio tertia est, quomodo eleemosyna in pauperes erogata nos recipiat in æterna tabernacula?

Dicamus primò, eleemosynam in pauperes factam removere obstacula quæ remorantur nos ab ingressu regni & celestis tabernaculi. Quæ enim nos impediunt nisi peccata & poenæ peccatis debita? Eleemosyna autem extinguit peccatum, & redimit poenas peccatis debitas. Hinc consilium dat Daniel Nabuchodonosori: *Rex consilium meum placeat tibi; Peccata tua eleemosynis redime, & tunc quietas tuas misericordius pauperum, servasque ignoscet delictorum.* Sic etiam Sapiens dicit: *Aqua extinguit ignem ardentem, si eleemosyna resistit peccatis.* Ideo Sancti Patres solent eleemosynam baptismo comparare, dicuntque quod sicut aqua baptismi gehennæ restinguit incendium, ita & eleemosyna extinguit peccata quasi animarum aliud lavacrum. Ita loquitur S. Amb. serm. 2. S. Leo serm. 2. de Col. lect. S. Hieron. in Psalm. 133. Cyprianus in libro de opere & eleemosynis, ubi sic ait: *Dicit Ecclesiasticus, sicut aqua extinguit ignem, sic eleemosyna extinguit peccatum.* Hic ostenditur & probatur, quia sicut lavacro aquæ salutaris gehennæ ignis extinguitur: ita eleemosyna atque operibus iustis delictorum flamma sopitur. Et quia semel in baptismo remissio peccatorum datur, assidua & iugo operatio baptismi instar imitatur Dei rursus indulgentiam largitur.

Neque tamen hæc sic intelligenda sunt, quasi eleemosyna sola proferat illi qui penitentiam non agit ad peccati extinctionem, notum est enim illud Apostoli: *Si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest.* Hoc explicans amplius S. Gregorius in Job 35. sic monet, *Tunc eleemosyna pretium nos à culpis liberat, cum perpetrata plangimus & abdicamus.* Nam qui Dominus, & semper peccare vult, & quasi semper eleemosynam largitur, non redimit animam, quam à vitio non compesce. Exemplum alibi retulimus de quadam muliere, quæ operibus pietatis & eleemosynæ dedita erat, sed peccatum quoddam in anima gerebat, quod nunquam confessione aulæ fuit expiata; ideo omnis ei eleemosyna inutilis fuit, & damnationis que suæ decretum post mortem filiz suæ apprehens aperuit. Quod ergo Dominus Pharisæis dixit, *Date eleemosynam.* & peccata mundi sunt vobis, intelligi debet si eleemosyna recte fiat, & ad sint reliqua ad salutem necessaria, ut penitentia, sic enim intelligenda sunt similes sententiæ quæ cumque facta utem promittunt. Peculiariter autem hoc dicit Dominus Pharisæis de eleemosyna, quia illa purgat ab avaritia & rapina quæ erant vitia Pharisæorum; qui enim largitur sua, facile abstinebit ab alienis. Christus ergo eis eleemosynam specialiter præscribit, ut contraria contrariis curet; Atque etiam nonnulli intelligunt id dictum Pharisæis hoc sensu: *Date eleemosynam, & omnia mundi sunt vobis.* eleemosyna enim erit vobis instar omnium vestrarum locutionum, mundiores vos faciet illa quam omnes vestrae ablutiones, quas aded superfluitate & frequentate usurpatis.

Itaque, si quærat quispiam, quomodo eleemosyna extinguit peccata, & cur hoc specialiter de peccatis dicitur? primò extinguit peccata, si sit cum penitentia conjuncta, & extinguit peccatorum poenam, quia opus est efficaciter satisfactorium. Secundo extinguit peccata venialia illius qui in gratia Dei existit, quia à peccatis & delictis sine quibus hæc vita non ducitur, mundantur homines per eleemosynas, inquit S. Augustinus. Tercio extinguit peccata, quia est dispositio ad gratiam iustificationem ex divina motione & auxilio peculiari facta, impetrat enim sibi misericordiam qui ex animo aliorum miseretur. Quarto extinguit peccata, quia propter eleemosynas in gratia factas, Deus hominem si in peccatum incidat à peccato liberat; immo & ne incidat in peccatum, propter eleemosynam Deus ei speciale conferat auxilium, & occasionem ab eo depellit. Unde dicitur: *Conclude eleemosynam in corde pauperis, vel ut alii legunt absconde in sinu pauperis.* & hæc pro te exorabit ab omni malo. Quintò extinguit peccata, quia peccatorum vindictam impedit. Audi Joannem Moscham in prælo spirituali, cap. 172. de Zenone Imperato. Narravit nobis, inquit, quidam Patrum de ipso, quod mulierem quandam in filia injuriose tractaverit. Hæc autem vacabat in templo S. Dei Genetris

1. Cor. 13.
V. Le 7.
in 40.
Luc. 11.
Maldonatus.

Eleemosyna
na vobis
modis pec-
catum ex-
tinguit.
Eccl. 29.

ORANS

orans cum lacrimis, & dicens. *Vindicta me de Zenone Imperatore* Cum ergo multis diebus id faceret, apparuit ei Dei Genitrix, dicens: *Credo mihi malum, ultionem tuam spero facere voluit, sed manus eius prohibet me.* Erat enim valde misericors, & eleemosynas faciens. Hæc ille.

Resp. 2. Eleemosyna edificat nobis æterna tabernacula. Dicamus secundo eleemosynam in pauperes erogatam adificare nobis vel emere æterna tabernacula, ideoque rectè nos à Domino hic moneri, ut de Mammona iniquitatis faciamus nobis amicos, qui in æterna nos tabernacula recipiant. Sed numquid pauperes inter sordidos pannos, & illu-

viam corporis habere possunt æterna tabernacula, qui nec presentia possident, nec futura, domunculamque lutofam vix habent, ut se ab æris inclementia tueantur? Utique hoc sensu pauperes illa æterna habitacula tribuere nobis posse censentur, eaque possidere & veedere, quia misericordia in pauperes gloriam illam cœlestem promeretur, si sit gratia, & charitati conjuncta. U ad ea pauperibus quodammodo eam emere cenemur, vel à Christo qui eam propter ipsos nobis tribuit. Audi Sanctum Chrysostomum hom. 9. de penitentia: *Mercuria negotiatioque tus cœlum est: da panem, & accipe paradisum: parva da tibi magna suscipe: da mortalia, & accipe immortalia.* Sic etiam S. Chrysologus serm. 8. de jejunio, & eleemosyna loquitur: *Manus pauperis sinus est. Abraham, ubi quicquid pauper accipit, max. deponit. Thebæus cœli est manus pauperis, quod suscipit in terra, reponit in cœlum. Dicitur, homo pauperi terram, ut accipias cœlum; da nummum, ut accipias regnum; da micam, ut accipias rotam.* Si ergo prudenter fecisse dicitur villicus iniquitatis, quod sibi providerit ut amorus à villicatione, inventerit, tabernacula quamlibet caduca, & peritura speribit enim hoc seculum, peribunt filii hujus sæculi cum hoc seculo, peribunt eorum opes, & tabernacula quanto magis debent filii lucis, qui non sunt filii hujus sæculi, sed filii æternitatis, in hoc solliciti esse, ut tabernacula sibi edificent, vel comparent æterna, si filii lucis esse volunt & non tenebrarum? Cum autem id facere possint pauca erogando que sunt hujus temporis, cur huic negotiationi quæ stolidissima non incumbant? Si filii hujus sæculi caduca bona tam ardenti studio querunt, tanto labore, tantis vigiliis & ludotibus, tantis periculis, itinertando, navigando, orbem universum peragrando: Cur filii lucis vera bona & perennaturo eodem studio & ardore non perquirunt, cui multo majoribus sudoribus sint digna? Sed vide, quod hic Dominus non graves ab eis labores exigit, sed solum contempnum rerum caducarum, & misericordiam animum in pauperes, qui ex eleemosynis erogatis edificare eis possunt domum nunquam ruituram. Unde monet S. Chrysost., hom. 7. de penitentia. *Æterna, inquit, sunt tabernacula sine non habentia in hanc structuram pecuniam impendamus. Non architectorum aut operariorum nobis magna fuerit cura pauperum manus nobis*

hujusmodi domos construnt. Addit ibidem idem Chrysost., similitudinem, qua perstringat eos qui in hoc mundo paulo post deserendo, & ruituro, quam æternam viduri domos sibi extruunt. *Die mihi loquitur, si quis tibi prænuntiaverit post annum ipsam casuram urbem, num in casura urbe edificares? Nequaquam ergo in hoc æstivum mundo. Cadat enim paulo post, & cuncta peribunt. Quid dico cadat? Ante ipsum casum ipsi peribimus. Quid in arena edificemus? Edificemus supra petram, quantumvis impetus sit inconcussa erit edificatio.*

Ceterum, quomodo eleemosynæ nobis comparent æterna tabernacula, æternamque mansionem, manifestam nobis facit præclarum illud exemplum, quod in vita sancti Joannis Eleemosynarii Patriarchæ Alexandrini habemus. Hic sæpè visitabat ægros & pauperes, quandoque secum assumens Troilum Episcopum. Quodam die dixit: *Frater Troile obsecro juvenis amico Christi.* Ille ea hora ad pietatem incitatus sermone Patriarchæ curat distribui triginta libras. Verum, quia magis nummorum, quam ægrorum erat amator, cepit avaritiæ postea cogitatione turbari, & inde erortus est febris, ita ut super lectum jaceret. Audiens de ejus morbo Patriarcha, & conficiens causam, invitavit eum, tantumque argenti retulit, quantum largitus erat Troilus, & excusans se dixit: *Nuper cum te pro pauperibus supem rogabam, jocabar, & non nisi mutuo eam quæ tibi aderat, pecuniam volebam, quia non ita mihi ad manum erat quantitas pauperibus distribuenda. Uode eam referens gratias ago. Ille ad hæc ex hilaratus, melius cepit habere, invitatusque fuit à Patriarcha ad prandium, ubi numeratis nummis petiit ab eo conscriptionem renunciationis mercedis eorum. Hanc autem his verbis fecit: *Deus Domino meo Joanni Patriarchæ da mercedem triginta librarum que ante sunt tibi, quia recipi eas.* Post meridiem incidit in somnum, & ostendit ei Deus qua mercede privatus foret. Vidit enim domum ejus pulchritudinem nulla imitari posse ars humana, & in ejus janua aurea scriptum. *Mansio æterna est requies Troili Episcopi.* Gaudebat summopere, ob hanc mansionem sibi præparatam. At mox quidam Regius Cubicularius ait operarius: *Deponite titulum istum & hunc su figite; Mansio Joanni Archiepiscopi est in libro 30. argenti.* Horruit ipse, & excitatus venit ad Patriarcham visa referens, & exinde ex avaro factus est eleemosynarius magnificus ut mentionem æternam posset sibi emere operibus misericordie juxta ostentam visionem. Ita Leonius in vita S. Joannis Patriarchæ Alexandrini.*

Dicamus tertio, eleemosynam in pauperes erogatam efficaciter patrocinari, cum auferretur à nobis vita hujus villicatio, in morte scilicet. Cum enim pauperes deficiamus nos cumque deficiat à nobis mundus & amici mundani, illa nobis alios amicos facit, & angelorum Sanctorumque amicitiam nobis conestit, in d. & ipsius Judicis us protegamur & eterna

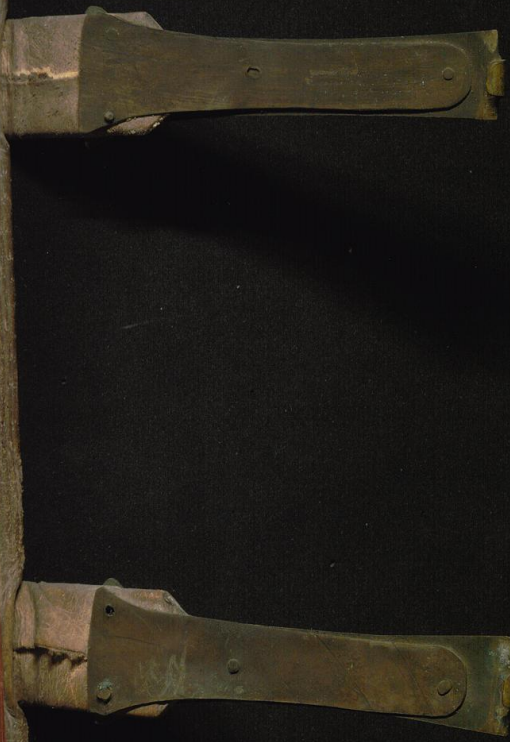
Resp. 3. Eleemosynas vita hujus villicatio, in morte scilicet. Cum enim pauperes deficiamus nos cumque deficiat à nobis mundus & amici mundani, illa nobis alios amicos facit, & angelorum Sanctorumque amicitiam nobis conestit, in d. & ipsius Judicis us protegamur & eterna

Cor. 13.
Le 1.
omn. 3.
49.

ic. 15.
aldo.
ius.

omog.
vorn
dis pec
um ex
uis.

h. 29.

murab omni malo. Est enim misericordia in pauperes quasi potens Aulica, Sanctis, Deoque gratissima & familiarissima, quæ ubi videt suos elientes aliquo premi malo, itatim abest ad patrocinandum, & Sanctorum gratiam secum trahens, Deo supplex quicquid orat, exorat; quicquid rogat, impetrat. Hinc ille beatus pronuntiatur, qui intelligit super egenum & pauperem. Ratio ibi additur, cur felix & beatus dicendus sit, in die mala liberabit eum Dominus. Quænam est dies mala, nisi dies languoris & angoris, dies mortis & caliginis? Tunc autem liberabit eum Dominus, quia elemosyna & misericordia in egenos non patitur animam ire in tenebras, ut dixit Tobias. Quapropter dixit S. Hieronymus epist. ad Neopotitium. Numquam meminime legisse mala morte defunctum, qui libenter opera charitatis exhibuit; habet enim multos intercessores, & impossibile est multorum preces non exaudiri. Propterea etiam dictum est à Sapiente: Conclude elemosynam in sinu pauperis, & hæc pro te exorabit ab omni malo. Si illa efficaciam habet exorandi & protegendi à malo corporeo & temporal, certe etiam habet potentiam eruendi à malo spiritali & æterno; si à malo præsentis, etiam à malis futuris liberabit, quia hæc præcipue dicuntur mala. Dies mortis, diesque iudicii, dies est in quo egenus protectione & patrocinio. Unde S. Gaudentius Episcopus Brixianus tract. 13. dictam sententiam Ecclesiastici explicans, & ad elemosynam adhortans, sic dicit: Vende patrimonium, & ama parochianum, cuius interventu certus de impetrata venia venturum Iudicem liber mercariis assicere. Eandem ob causam dicit S. Chrysost. hom. 7. de poenit. Elemosyna pœnitata est & levis, aurens habensque, ipsos supra modum delectans Angelos, apud ipsum regalem thronam persistit cum iudicatur, immisit, tormentisque nos eripit, suis completens & protegens alio. Hæc Chrysostomus.

Psal. 40.

Tob. 4.

Ecc. 39.

Vide selam in Luc. c. 16.

Huc etiam referri potest quod dicit Psaltes: Incurdus homo, qui miseretur & commodat, disponit sermones suos in iudicio. Ubi singula ponderari possunt. Cur enim dicit: Incurdus homo, nisi ut ostendat elemosynam cum hilaritate esse peragendam? Hilaritatem dicitur diligere Deus 1. Cor. 9. Si panem dederis tristes, & panem, & meritum perdidisti, ait Augustinus in Psal. 42. Non ergo exasperandi sunt pauperes, eos otiosos, vagabundos, perditos appellando, sed propter Christum cum hilaritate dandum est illis, quod dare congruit. Cur etiam dicit: Qui miseretur, ut si ut ostendat à misericordie visceribus debere elemosynam procedere? Hæc est radix optima elemosynæ, à qua omne meritum procedit: Magnificat Deus non tam liberalitatem quam viscera pietatis, à quibus illa promanant. Cur addit, & commodat? Quia qui largitur egeni, Domino mutuo dare censetur & commodare, recepturus cum fœnore. Unde Evagrius Philosophus conversus ad fidem, cum audisset in Ecclesia centuplum in Cælo reddi pro elemosyna,

dedit sexaginta libras Synefo Episcopo pro pauperibus, accepta ab eo syngrapha, quod pro una centum in Cælo esset accepturus, iustitiam moriens filius, ut syngrapham illam manu suam sepepisset, infereret. Quo facto die tertio apparuit Episcopo in somnis, & dicens: Ad sepulchrum meum & chyrographum tuum recipere, nam debitum & centuplum recepisti à Christo, & à te promissum Manè Episcopus cum Clero adit sepulchrum, & ex manu Evagrii recepit chyrographum sic ab eo in scriptum. Evagrius Philosophus Episcopo suo: Nolui te Pater ignorare, quod pecuniam omnem quam vivens tibi dedi, centuplum tam sicut promissum recepisti, quare nulla mihi debiti obligatio assergerit. Nophron. cap. 95. in Prato spirit. Cur denique adjicit Psaltes: Disponit sermones suos in iudicio, nisi quia largitor hilaris & misericors se disponit ad respondendum in iudicio curam tribunal iusti & ætæni iudicis ubi illa proponetur quæstio: An elucentes pauperibus, an audos velleimus, &c. Unde subiicitur de tali: In æternum non commovebitur; quia non turbabitur in die calamitatis & miserie, in die mortis & iudicii: lætus erit in vita, lætus & in morte. Audi mirum ea de re exemplum.

S. Xaverius venit ad quandam Petrum Belleium Aliud, possens elemosynam pro conjugio puellæ, cuius pudicitia periclitabatur. Petrus occupatum se præcedens iusu, tradidit Xaverio claves aræ in qua triginta millia aureorum erant, dispositionemque ei relinquit liberam. Vir sanctus suscipuit trecentos aureos, claves ei reddens cum gratitudine actione. Cui Petrus: O virum pusillanimum! Nisi animo medietatem congestorum tibi resignassem, quomodo claves tibi ereditissem? Tunc Xaverius. Ex parte Dei tam hilari datori promitto nunquam desituranam misericordiam, futurumque ut extremum vita diem lætus cognoscat Deo præmonente. Quæ omnia sic contigerunt: nam post in eundem vitam secunda morti separans, curat in vitæ amicis funebre sacrificium celebrari, cui ipse jam mortuus se annuerans interfuisset. Amici dilirium suspicantur; quibus S. Xaverii prædicatione enarrans, ut morituro dente operam rogat obnixæ; & statim repentina non tamen improvisa mors eum abtulit, eccio æternaliter regnaturum. Ita Histor. Societatis, parte prima lib. duodecimi num. 100.

Concludo, & cum S. Chrysost. hom. 32. in epist. ad Hebræos hæc tenus dicta compendio repero: Elemosyna vincula peccatorum dissolvit, fugat tenebras, extinguit ignem, mortificat carnem, expellit fridorem dentium. Hinc cum multa fiducia porte castrum sumus, & velut regina iurante nullus janitorum, nullus custodum, qui portæ affixus, audeat dicere. Quæ tu es: vel unde? Sed eam omnes suscipiunt. Sic etiam misericordias, verè enim regina homines faciens simili Deo Felix qui hanc colit reginam, & de Mammona iniquitatis eam sibi reddit propriam,

DOMI